



## Europeisk utredningsorder, ömsesidig rättslig hjälp och gemensamma utredningsgrupper

I detta avsnitt ges en översikt över unionsrätten om inhämtande av bevis, tillhandahållande av ömsesidig rättslig hjälp och inrättande av gemensamma utredningsgrupper i gränsöverskridande ärenden.

### Bakgrund

Avskaffandet av gränskontroller i EU har gjort det mycket enklare för privatpersoner i EU att resa fritt, men det har också gjort det lättare för kriminella att verka över gränserna.

Följaktligen är det nödvändigt att EU-länderna samarbetar effektivt vid inhämtande av bevis i brottmål.

### Bevisupptagning i brottmål

#### Den europeiska utredningsordern

En europeisk utredningsorder är ett rättsligt avgörande som har utfärdats i eller godkänts av en rättslig myndighet i ett EU-land för genomförande av utredningsåtgärder i ett annat EU-land i syfte att inhämta bevis i brottmål.

Direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området antogs den 3 april 2014, och EU-länderna skulle ha införlivat direktivet i sina nationella rättssystem den 22 maj 2017. Danmark och Irland är inte bundna av detta instrument.

Den europeiska utredningsordern grundar sig på ömsesidigt erkännande, vilket innebär att den verkställande myndigheten är skyldig att erkänna och verkställa det andra landets begäran. Verkställigheten ska ske på samma sätt och under samma former som om utredningsåtgärden i fråga hade beordrats av en myndighet i det verkställande landet. En europeisk utredningsorder kan också utfärdas för att inhämta redan befintligt bevismaterial.

Genom direktivet skapas en enda övergripande ram för inhämtande av bevis. Utredningsåtgärderna inbegriper exempelvis hörande av vittnen, telefonavlyssning, hemliga utredningar och information om banktransaktioner.

De utfärdande myndigheterna får använda en europeisk utredningsorder enbart om utredningsåtgärden är

- nödvändig,
- proportionell, och
- tillåten i liknande inhemska ärenden.

En europeisk utredningsorder utfärdas med hjälp av ett standardformulär och översätts till det verkställande EU-landets officiella språk eller till något annat språk som det verkställande EU-landet har angett att det godtar.

Enligt det nya direktivet måste det verkställande EU-landet genomföra utredningsåtgärderna lika skyndsamt och med samma prioritetsgrad som i liknande inhemska ärenden.

Direktivet fastställer tidsfrister (högst **30 dagar** för beslut om erkännande och verkställande av en begäran och **90 dagar** för att faktiskt verkställa begäran sedan ovannämnda beslut har fattats).

EU-länderna kan vägra att tillmötesgå en begäran på vissa grunder. Följande allmänna skäl till vägran gäller för samtliga åtgärder:

1. Immunitet eller privilegier eller regler om begränsning av straffrättsligt ansvar som hänför sig till tryckfrihet.
2. Skada för väsentliga nationella säkerhetsintressen.
3. Det rör sig inte om straffrättsliga förfaranden.
4. Principen om *ne bis in idem*.
5. Extraterritorialitet i kombination med dubbel straffbarhet.

6. Oförenlighet med åtaganden om grundläggande rättigheter.

För vissa åtgärder finns ytterligare skäl att vägra ett verkställande:

1. Avsaknad av dubbel straffbarhet (utom om handlingen finns upptagen i en förteckning över svåra brott)
2. Det är omöjligt att verkställa åtgärden (utredningsåtgärden finns inte eller är inte tillgänglig i liknande inhemska ärenden, och det finns inga alternativ).

### Elektroniska bevis

Inhämtning av elektroniska bevis (e-bevisning), såsom information om innehavaren av en e-postadress eller om tidpunkten för eller innehållet i ett meddelande som vidarebefordrats via Facebook Messenger, vilka är avsedda att användas i brottsutredningar har ofta gränsöverskridande verkningar, eftersom det kan hända att uppgifterna lagras eller tjänsteleverantören är etablerad i ett annat EU-land eller någon annanstans i världen.

De traditionella verktygen för rättsligt samarbete anses alltför långsamma i detta sammanhang. Europeiska kommissionen föreslog den 17 april 2018 nya regler i form av en [förordning](#) och ett [direktiv](#) för att brottsbekämpande och rättsliga myndigheter lättare och snabbare ska få tillgång till de elektroniska bevis de behöver för att utreda och lagföra brottslingar och terrorister.

### Ömsesidig rättslig hjälp

Den rättsliga ramen för sådan hjälp fastställs i [konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål](#) mellan Europeiska unionens medlemsstater av den 29 maj 2000 och [protokollet](#) till denna av den 16 oktober 2001.

Det främsta syftet med konventionen är att förbättra det rättsliga samarbetet genom att utveckla och modernisera de befintliga bestämmelserna. Konventionen kompletterar bestämmelserna i och underlättar tillämpningen mellan EU-länderna av

- [Europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål](#), antagen av Europarådet den 20 april 1959, och dess tilläggsprotokoll av den 17 mars 1978,
- bestämmelserna om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål i [konventionen av den 19 juni 1990 om tillämpning av Schengenavtalet](#).

Enligt konventionen kan den ansökande myndigheten kontakta den utfärdande myndigheten direkt.

Såvida den verkställande myndigheten inte har skäl att vägra att tillmötesgå en framställan bör framställan verkställas snarast möjligt och, om det är möjligt, inom den tidsfrist som angetts av den ansökande myndigheten.

Fram till den 22 maj 2017 var konventionen det viktigaste verktyget för inhämtande av bevis i EU. Från och med den dagen ersatte direktivet om en europeisk utredningsorder motsvarande bestämmelser i konventionen och protokollet för de EU-länder som är bundna av direktivet. Konventionen och protokollet är fortfarande av särskild relevans för de senare länderna i den utsträckning vissa bestämmelser (t.ex. de som handlar om gemensamma utredningsgrupper) inte har ersatts av direktivet, samt för EU-länder som inte är bundna av direktivet. [Här](#) hittar du uppgifter om ratificeringen av konventionen, och [här](#) motsvarande uppgifter med avseende på protokollet.

### Gemensamma utredningsgrupper

En gemensam utredningsgrupp är ett team av domare, åklagare och brottsbekämpande myndigheter från flera medlemsstater som inrättats för en begränsad tid och ett särskilt ändamål genom skriftlig överenskommelse. Uppdraget är att bedriva brottsutredningar i en eller flera av de involverade staterna. EU:s rättsliga ram ger möjlighet att inrätta gemensamma utredningsgrupper mellan medlemsstaterna, närmare bestämt i artikel 13 i [konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater](#) och i [rådets rambeslut 2002/465/RIF om gemensamma utredningsgrupper](#).

### Mer information

[Gemensamma utredningsgrupper](#)

---

Den här sidan sköts av Europeiska kommissionen. Informationen på denna sida avspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen påtar sig inte något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. Vänligen läs den rättsliga informationen för upplysningar om upphovsrätten till EU-sidor.

Senaste uppdatering: 25/11/2019